

Vertrouwen in vingerafdrukken, schedelfoto's en bloedvlekken

Tijdens een geruchtmakende moordzaak in 1935 ontpopten enkele forensisch experts zich tot publiekslievelingen en kregen ze het vertrouwen van de rechtbank. Dankzij hun optredens overwonnen ze hun reputatie als dogmatische en partijdige getuigen.

AUTEUR PAULINE DIRVEN (UNIVERSITEIT UTRECHT)

The Ruxton case' was een sensationele, Engelse moordzaak die in 1935-1936 voor de rechtbank kwam. Buck Ruxton was een huisarts in Lancaster. Hij woonde daar met zijn vrouw Isabelle, hun drie kinderen en hun kinderbeisje Mary Rogerson. Medio september 1935 verdwenen Isabelle en Mary.

Aan het eind van de maand werden er lichaamsdelen gevonden in een rivierbedding in Moffat, die bleken toe te behoren aan twee vrouwen. De 'ravijnmoorden', zoals de journalisten deze zaak noemden, leken verband te houden met de vermissing van Isabelle en Mary. Dokter Ruxton gold al snel als verdachte.

Er werd een grootschalig onderzoek opgezet om de identiteit van de lichamen te bevestigen, bewijsmateriaal in

Ruxtons huis te vinden en te achterhalen waar dokter Ruxton op de dag van de moorden was geweest. Op 13 oktober 1935 werd de dokter gearresteerd. Zijn lange rechtszaak eindigde in een veroordeling. Op 12 mei 1936 veroordeelde de rechtbank Ruxton ter dood. Maar interessanter dan de zaak zelf, vanuit wetenschapshistorisch perspectief, was de opmerkelijke wijze waarop de forensisch experts het publiek bespeelden.

'LIARS, DAMNED LIARS, AND EXPERT WITNESSES'

Op 9 december 1935 stapte de patholoog-anatoom John Glaister jr. van de Universiteit van Glasgow samen met zijn forensisch team op de trein naar Lancaster. Ze waren op weg naar de rechtbank. In oktober hadden ze een aantal verminkte lichaamsdelen onderzocht die in een ravijn

gevonden waren. Hun schijnbaar onmogelijke opdracht was om de slachtoffers te identificeren en de moordenaar op het spoor te komen. Het team had twee maanden intensief onderzoek verricht op de lichamelijke resten en de vermeende plaats delict, de woning van een lokale huisarts, dr. Buck Ruxton. Al die tijd volgde de Britse pers de onderzoekers op de voet, want de sensationele *ravine murders*, zoals de pers de zaak doopte, waren goed voor de krantenverkoop. Het team moest daarom niet alleen het vertrouwen van de rechtbank, maar ook dat van het Britse volk winnen.

Tegenwoordig is het vanzelfsprekend dat een 'CSI-team' van wetenschappers en medici een moord onderzoekt. Experts zijn hoofdrolspelers in televisieseries zoals *CSI* of *Waking the Dead*. Ook in het echte leven geloven we dat de forensische wetenschap tot gerechtigheid zal leiden. Dit vanzelfsprekende vertrouwen genoten Glaister en zijn team in de jaren dertig van de vorige eeuw niet. In 1923 wees een vooraanstaand expert er zelfs op dat *'everyone is familiar with the ancient gibe that witnesses may be classified into three groups – liars, damned liars, and expert witnesses'*. Forensisch wetenschappers en medici zouden partijdig zijn, aangezien ze in het Britse systeem niet in dienst waren van de rechter, maar werden

Het forensisch team moest niet alleen het vertrouwen van de rechtbank, maar ook dat van het Britse volk winnen

ingehuurd door de verdediging of de aanklager. Ook stonden experts bekend om hun langdradige betogen en moeilijke taal. Hun bewijs was nodeloos ingewikkeld of zelfs saai. Glaister en zijn collega's hadden dus geen al te beste reputatie toen ze de rechtbank binnenstapten.

TEAMWORK

Van wie waren de lichaamsdelen uit het ravijn? Tijdens hun optreden in de rechtszaal etaleerden de experts de technieken waarmee ze de slachtoffers hadden geïdentificeerd. Door de gevonden beenderen en lichaamsdelen naast elkaar te leggen, hadden ze de lichamen gereconstrueerd. Het was als een puzzel met ontbrekende stukjes.

1 ONDERZOEKSTEAM

Dr. Johan Glaister (links) en twee andere mannen in Moffat tijdens het onderzoek naar de moord in 1935 (Bron: Daily Record).

Hoogleraar anatomie James Couper Brash en dr. Gilbert Millar hadden uitgezocht hoe de gewrichten en ontlede ledematen in elkaar pasten en informeerden de rechtbank over hun resultaten. Brash legde uit dat hij zo het geslacht, de lengte en de leeftijd van de slachtoffers bij benadering kon bepalen. De lichamen, zo besloot hij, zouden van de vermeende slachtoffers kunnen zijn. Toch was er meer nodig om dat te bewijzen.

Om de identiteiten verder vast te stellen, legden de experts zich toe op visuele demonstraties in de rechtbank. Zo toonden zij levensgrote portretfoto's van de slachtoffers met daaroverheen foto's van de gevonden schedels die waren afgedrukt op doorzichtig papier. Brash liet zo zien dat de ene schedel niet de contouren van het hoofd van het eerste vermeende slachtoffer volgde, maar wel sterk overeenkwam met de botstructuur van het tweede slachtoffer. Omgekeerd leek de tweede schedel sterk op de vorm van het hoofd van het eerste slachtoffer. Het besluit van Brash was genuanceerd. Volgens hem vertoonden de portretfoto's en schedels opvallend veel overeenkomsten. Daarom zouden de schedels kunnen toebehoren aan de vermeende slachtoffers. De andere onderzoekers van het team beaamden dit en benadrukten, net als Brash, niet de zekerheid, maar de aannemelijkheid van hun eigen conclusies. Deze voorzichtigheid en nadruk op plausibiliteit waren opvallend. Het team van Brash nam zo afstand van de houding van hun collega's, die zich in de rechtbank maar al te vaak gedroegen als alwetende en dogmatische experts. Hierdoor kwamen getuigendeskundigen vaak arrogant over en betwisten zij elkaars bevindingen. Dit gaf het Britse publiek de indruk dat wetenschappers partijdig en onbetrouwbaar waren. De forensisch experts in deze zaak stelden zich daarentegen op als een dienstbaar en degelijk team dat elkaars onderzoek onderschreef en aanvulde. Dit optreden zorgde ervoor dat zij, in tegenstelling tot hun collega's, overkwamen als onpartijdige onderzoekers. Hoe belangrijk dit teamwork was bleek aan het einde van de rechtszaak. De kranten prezen de wetenschappers om hun vermogen samen te werken. En in zijn laatste woord spoorde de rechter de jury aan om al het wetenschappelijke bewijs als één geheel te zien. Hoewel de verschillende technieken

Dit artikel komt voort uit mijn promotieonderzoek 'Embodied Performances of Forensic Expertise in England 1920-2000'. In dit onderzoek analyseer ik welke rol de lichamen van experts speelden in de ontwikkeling van forensische expertise in Engeland. Daarbij kan het gaan over de wijze waarop wetenschappers en artsen hun zintuigen, instrumenten en emoties gebruikten om kennis te maken, maar ook over de wijze waarop ze zich kleedden, lichaamstaal inzetten en de ruimte van de rechtbank benutten om het vertrouwen van hun publiek te winnen. Het onderzoek is onderdeel van het project 'Forensic Culture. A Comparative Analysis of Forensic Practices in Europe, 1930-2000' (<https://force.sites.uu.nl/>). Het onderzoeksproject wordt gefinancierd door het European Research Council onder het EU Horizon 2020-onderzoeks- en innovatieprogramma (grant agreement no 770402).

op zich geen onomstotelijk bewijs voor de identificatie leverden, moest de jury zich op basis van al het bewijs samen afvragen of de overeenkomsten wel toevallig konden zijn. Met andere woorden, alleen door de samenwerking tussen de verschillende experts konden de lichamen geïdentificeerd worden. Het vertrouwen in forensische kennis berustte op het teamwork van de experts, die samen overtuigend bewijs leverden.

MET EIGEN OGEN

Een andere manier waarop de experts het vertrouwen van hun publiek wonnen, was door hun bewijs zichtbaar te maken in de rechtbank. De foto's van de schedels die ze over de portretten schoven zijn daarvan een voorbeeld. Het team toonde zo aan het publiek hoe het tot zijn bevindingen was gekomen. De experts beperkten zich niet tot lange beschrijvingen van het materiaal, zoals gebruikelijk was in een (kruis)verhoor, maar lieten het ook zien en inspecteren. Dit maakte grote indruk op de aanwezige journalisten, die bijvoorbeeld het schouwspel van de over elkaar geschoven schedel en portretfoto's breed uitmaten. Deze techniek sprak sterk tot de verbeelding omdat de jury en het bredere publiek meenden dat ze 'met eigen ogen' de overeenkomsten konden zien. Ze hoefden niet blind te vertrouwen op dogmatische verhandelingen van de experts. Iedereen begreep hoe de techniek werkte en zag het resultaat. Ook op andere momenten leek het forensisch onderzoek zich voor de ogen van de toeschouwers te ontvouwen. Glaister en zijn team reconstrueerden de plaats delict om te tonen waar de slachtoffers volgens hen waren overleden en ontleed. Bewijsstukken werden de rechtbank in gedragen, zoals de badkuip, tapijten, een deur, servies met vingerafdrukken en zelfs de trapleuning. Professor Glaister liet zien waar hij bloedvlekken en menselijke resten had gevonden op de badkamervloer en in de badkuip. Het

2 RUXTON HOUSE

Ruxton House (Bron: John Glaister en James Couper Brash, *Medico-Legal Aspects of the Ruxton Case* (E&S Livingstone, 1937), 7).

3 VLOERKLEED

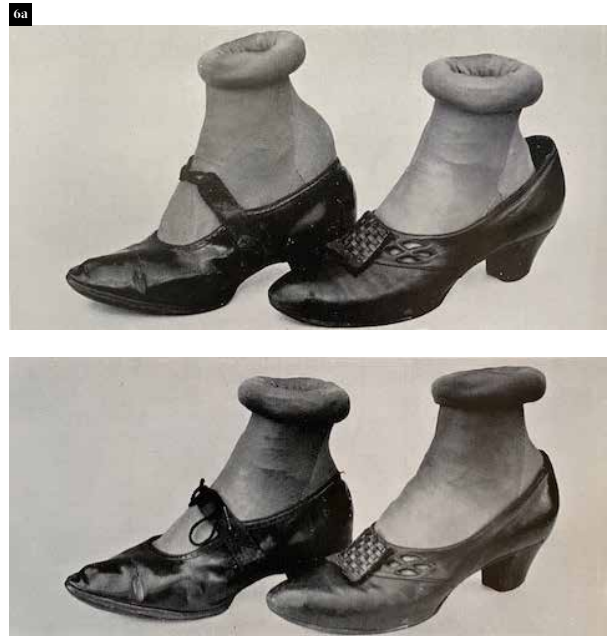
Vloerbekleding uit de badkamer (Bron: John Glaister en James Couper Brash, *Medico-Legal Aspects of the Ruxton Case* (E&S Livingstone, 1937), 130).

1 BLOEDBAD

Het bad waarin de slachtoffers ontleed waren (Bron: Daily Record).

maakte veel indruk op de aanwezige journalisten. Ze schreven dat er in de rechtbank niet alleen kleine objecten, foto's of tekeningen van de *crime scene* waren, maar dat er ook een volledige inboedel aanwezig was. Het publiek kon bij wijze van spreken 'een kijkje nemen in de keuken', of eigenlijk in de badkamer. Ze konden zelf zien waar de wetenschappers het bewijs hadden gevonden en hoe ze dit interpreteerden. Deze suggestie van openheid creëerde

een gewaarwording van objectiviteit en vergrootte zo het vertrouwen in het wetenschappelijke bewijs.

DRAMATISCHE DEMONSTRATIES

Bij dergelijke reconstructies lieten de experts zich niet beperken door de houten balustrade van de *witness box*. Ze stapten herhaaldelijk uit de getuigenbank om hun bewijsmateriaal te tonen. Dat maakte indruk op de aanwezige journalisten, die gretig rapporteerden dat de forensisch experts 'dramatische demonstraties' hielden.

Vooraf het 'vingerafdrukkenincident' van 12 december 1935 zorgde voor opwinding. Bertie James Hammond, een expert van de politie van Glasgow, kreeg toestemming om uit de getuigenbank te stappen en de rechters het bewijsmateriaal te tonen. Hij had vingerafdrukken gevonden op het serviesgoed in het huis van de verdachte die overeenkwamen met de vingerafdrukken van een van de gevonden handen. Dozen gelabeld met de waarschuwingen FRAGILE en WITH GREAT

CARE werden naar voren gebracht. Niet alleen het servies, maar ook de vingerafdrukken waren fragiel; onvoorzichtigheid kon de afdrukken beschadigen. De rechtbank besloot daarom dat Hammond de artikelen beter zelf aan de rechters kon laten zien en het bewijs niet moest overdragen aan een parketwachter. De rechters kregen de kans om het bewijsmateriaal te inspecteren, maar niet lang. Toen een van de rechters het servies oppakte, riep de openbaar aanklager in paniek: 'Raakt u alstublieft het bord niet aan!' De rechter zette het bord weg, terwijl zijn collega riep: 'Haal het weg, haal het weg!' In tegenstelling tot Hammond misten de rechters de expertise om het bewijsmateriaal te hanteren.

Iets vergelijkbaars gebeurde toen professor Brash de rechters de afgietsels van de gipsmallen van de voeten liet zien. Hij had ze gebruikt voor een experiment waaruit bleek dat de afdrukken van de gevonden voeten in de schoenen van de vermeende slachtoffers pasten. De afgietsels waren zo fragiel dat ze niet uit hun dozen gehaald mochten worden. Daarom verzocht Brash de advocaten en rechters om het bewijs in de doos te inspecteren. Alleen hij mocht de gipsmallen aanraken.

Met de vingerafdrukken en de afgietsels etaleerden experts hun uitzonderlijke kennis en vaardigheden. Iedereen mocht het bewijs zien, maar zij waren de enigen in de rechtbank die het materiaal konden hanteren. Alleen zij konden bewijs dat voor een

Ironisch genoeg versterkten de theatrale optredens van de experts de suggestie van hun onpartijdigheid

leek onzichtbaar was, zoals een vingerafdruk, onthullen. Om zicht te krijgen op het bewijs moesten de aanwezigen vertrouwen op de experts, wier uitzonderlijke vaardigheden benadrukt werden.

SCHOUWSPEL VAN EXPERTISE

Op 13 maart 1936 kwam de rechtszaak ten einde en werd het vonnis geveld. De rechter was in zijn laatste toespraak vol lof over de werkwijze van de experts. Hij benadrukte dat ze genuanceerd en kundig waren. Hij noemde Glaister een *master of his profession*.

Nog nooit had de rechter een team van getuigen-deskundigen gezien dat zo voorzichtig en eerlijk was en niet wilde dat hun bevindingen ten onrechte tegen de beschuldigde werden gebruikt.

De teamleden hadden door hun harmonieuze samenwerking, transparantie, en hun vaardige omgang met het bewijsmateriaal, het vertrouwen van de rechtbank en het publiek gewonnen. Ironisch genoeg versterkten de theatrale optredens van de experts de suggestie van hun onpartijdigheid. De openheid en visuele 'reproducties' onderstreepden de 'objectiviteit' van hun werkwijze. Dit optreden in de rechtbank vond ook zijn weerslag in de pers, die na afloop van de rechtszaak vol lof was over de expertise van het team. Zo schreef *The Manchester Guardian* in 1937 dat forensisch experts nooit eerder zo'n cruciale bijdrage hadden geleverd aan de veroordeling van een crimineel. Verschillende journalisten omschreven de zaak als een levensechte misdaadroman. Het was immers een zaak die draaide om een moordhuis, ongeïdentificeerde lichamen en forensische technieken waarmee '[Sherlock] Holmes in zijn element zou zijn'. Het team, zo schreven zij, had een levensecht mysterie weten op te lossen.

Vergelijkingen met misdaadromans waren een groot compliment in de Britse *Golden Age of Crime Fiction*, een tijd waarin Sherlock Holmes en andere fictieve detectives veel

aanzien en populariteit genoten onder het Britse publiek. Journalisten speelden hierop in om het team in een gunstig daglicht te plaatsen. Zo maakten ze de onderzoekspraktijken toegankelijker voor het grote publiek. Professor Glaister en zijn teamleden dankten hun faam uiteindelijk niet alleen aan de specifieke kennis die ze met het publiek deelden, maar vooral aan de wijze waarop zijzelf, en later de kranten, hun kennispraktijken vormgaven en ze zichzelf presenteerden. De experts traden op als een genuanceerd, zorgvuldig, open en vakkundig team dat ook nog eens kon tippen aan Holmes. Het vertrouwen in vingerafdrukken, schedelfoto's en bloedvlekken vloeide voort uit dit publieke optreden van expertise van de wetenschappers in de rechtbank en in de pers. ■

5a 5b BEWIJSSTUKKEN

De borden met vingerafdrukken (Bron: John Glaister en James Couper Brash, *Medico-Legal Aspects of the Ruxton Case* (E&S Livingstone, 1937), 213).

6a 6b GIPSEN VOETEN

De afgietsels van de voeten in de schoenen van de vermeende slachtoffers (Bron: John Glaister en James Couper Brash, *Medico-Legal Aspects of the Ruxton Case* (E&S Livingstone, 1937), 142).

7 SHERLOCK HOLMES

Lees meer

Ian Burney en Neil Pemberton, *Murder and the Making of the English CSI* (Baltimore 2016).

Kelly-Ann Couzens, "'Upon My Word, I Do Not See the Use of Medical Evidence Here': Persuasion, Authority and Medical Expertise in the Edinburgh High Court of Justiciary", *History* 104 (2019), nr. 359, 42-62.

Shani D'Cruze, 'Intimacy, Professionalism and Domestic Homicide in Interwar Britain: the case of Buck Ruxton', *Women's History Review* 16 (2007), nr. 5, 701-722.